

ФІНАНСОВІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ БЕЗРОБІТНИХ

© 2016 ТУЛАЙ О. І.

УДК 336:331.5

Тулай О. І. Фінансові засади соціального захисту безробітних

У статті актуалізовано проблему державного соціального захисту безробітних осіб. Простежено еволюцію наукових підходів щодо ринку праці, з'ясовано тенденції зайнятості в сучасних українських реаліях і сформульовано основні чинники формування безробіття. Сконцентровано увагу на фінансових аспектах питання соціального захисту громадян у разі настання безробіття та досліджено механізм загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Окреслено мету, завдання і пріоритети системи соціального страхування на випадок безробіття. Охарактеризовано інституції, які забезпечують функціонування цієї системи в Україні. Розкрито особливості формування та використання коштів бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. Виокремлено фактори, які негативно впливають на здатність останнього виконувати свої зобов'язання. Визначено заходи щодо оптимізації витрат Фонду на випадок безробіття та наголошено на необхідності врахування потреб ринку праці й індивідуальних властивостей людини у процесі їх здійснення.

Ключові слова: соціальний захист, соціальне страхування, ринок праці, зайнятість, безробіття, людський потенціал.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Формул.:** 1. **Бібл.:** 17.

Тулай Оксана Іванівна – кандидат економічних наук, доцент, докторант, кафедра фінансів імені С. І. Юрія, Тернопільський національний економічний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46020, Україна)

E-mail: o_tulay@ukr.net

УДК 336:331.5

UDC 336:331.5

Тулай О. И. Финансовые основы социальной защиты безработных

В статье актуализирована проблема государственной социальной защиты безработных. Прослежена эволюция научных подходов к исследованию рынка труда, очерчены тенденции занятости в современных украинских реалиях и сформулированы основные факторы формирования безработицы. Сконцентрировано внимание на финансовых аспектах вопроса социальной защиты граждан в случае наступления безработицы и проанализирован механизм общеобязательного государственного социального страхования на случай безработицы. Определены цели, задачи и приоритеты системы социального страхования на случай безработицы. Охарактеризованы институты, которые обеспечивают функционирование этой системы в Украине. Раскрыты особенности формирования и использования средств бюджета Фонда общеобязательного государственного социального страхования Украины на случай безработицы. Выделены факторы, которые негативно влияют на способность последнего выполнять свои обязательства. Предложены мероприятия для оптимизации расходов Фонда на случай безработицы и подчеркнута необходимость учета потребностей рынка труда и индивидуальных свойств человека в процессе их осуществления.

Ключевые слова: социальная защита, социальное страхование, рынок труда, занятость, безработица, человеческий потенциал.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Формул.:** 1. **Библ.:** 17.

Тулай Оксана Ивановна – кандидат экономических наук, доцент, докторант, кафедра финансов имени С. И. Юрия, Тернопольский национальный экономический университет (ул. Львовская, 11, Тернополь, 46020, Украина)

E-mail: o_tulay@ukr.net

Tulai O. I. Financial Bases of the Social Protection of Unemployed

The article actualizes the issue of the State social protection of unemployed. Evolution of scientific approaches to research of labor market has been traced, employment trends in the current Ukrainian reality has been outlined and the basic factors of formation of unemployment has been formulated. Attention is concentrated on the financial aspects of the issue of citizens' social protection in case of unemployment, mechanism of the compulsory State social insurance against unemployment has been analyzed. Goals, objectives and priorities of the system of social insurance in case of unemployment have been determined. The institutions which ensure the functioning of the system in Ukraine have been characterized. Features of formation and use of budgetary resources of the Fund of compulsory State social insurance of Ukraine against unemployment have been disclosed. The factors that negatively affect the ability of the Fund to fulfill its obligations have been allocated. Activities to optimize the costs of the Fund have been suggested, the need to take into account needs of the labor market as well as individual characteristics of each person in the course of implementation of these activities has been emphasized.

Keywords: social protection, social insurance, labor market, employment, unemployment, human potential.

Fig.: 2. **Tabl.:** 1. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 17.

Tulai Oksana I. – PhD (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree, Department of Finance named after S.I. Yuri, Ternopil National Economic University (11 Lvivska Str., Ternopil, 46020, Ukraine)

E-mail: o_tulay@ukr.net

Серед ключових проблем, з якими може зустрітися людина протягом свого життя, є безробіття. Захист від безробіття є невід'ємним елементом соціальної політики держави, спрямованої на вирішення важливих питань людей, які втратили дохід і соціальний статус. Активний розвиток ринку праці спричинив виникнення різноманітних соціальних проблем як на рівні окремої людини, так і на рівні суспільства загалом. Тому держава, як головний суб'єкт соціальної політики, у таких обставинах вимушена вживати заходів щодо нормалізації ситуації у сфері соціально-трудова відносин. Адже досконалість останніх є одним із критеріїв, що визначає рівень розвитку людського потенціалу.

Важливий внесок у дослідження даної проблематики зробили Л. Болл [11], Т. Веблен [1], Едвард С. Кнотек [15], А. Піру [16], У. Садова [9], А. Сміт [10], Г. Стендінг [17], Дж. Пірас [6], В. Рожко [7], М. Руженський [8] та ін. Водночас особливої актуальності сьогодні набувають фінансові аспекти соціального захисту безробітних у контексті формування та розвитку людського потенціалу.

Метою статті є розкриття концептуальних засад державного соціального захисту безробітних та окреслення стратегічних орієнтирів ефективного використання коштів вітчизняної системи загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття з урахуванням індивідуальних особливостей і можливостей людини.

УДоповіді про людський розвиток «Праця задля людського розвитку», представленої ПРООН у 2015 р., зазначається, що взаємозв'язок між працею та людським розвитком має синергетичний характер. Праця підвищує рівень людського розвитку, формуючи доходи і засоби для існування, сприяючи зменшенню бідності та забезпечуючи справедливе зростання. Людський розвиток, підвищуючи рівень здоров'я, знань, навичок і свідомості, примножує людський капітал і розширює можливості та діапазон вибору. Разом з цим, щоб зміцнювати зв'язок з людським розвитком, праця повинна також сприяти екологічній сталості [13].

У процесі своєї активної діяльності, що знаходить вираз у праці, людина самовдосконалюється, самореалізується й самостверджується, створюючи при цьому продукт, який має цінність, та примножуючи багатство, закладаючи підвалини добробуту. Таким чином, при сприятливих умовах реалізації економічної діяльності через ефективну зайнятість відбуватиметься природження якості людського потенціалу і навпаки – низькопродуктивна, шкідлива праця, яка не забезпечує належного добробуту, матиме руйнівний вплив на якість людського потенціалу [9, с. 5]. Тому важливою умовою сталого людського розвитку є гідна праця, яку Міжнародна організація праці визнала своєю стратегічною метою. Концепція гідної праці, презентована на 87-й сесії Міжнародної конференції праці у 1999 р., спрямована на оптимізацію взаємовідносин між працівниками і роботодавцями та включає чотири компоненти: 1) забезпечення зайнятості; 2) трудові права; 3) соціальний захист; 4) соціальний діалог [12].

З огляду на вищезазначене, однією із сучасних актуальних тем наукового дослідження є перегляд методологічних основ теорії ринку праці, що зумовлено суперечливим характером останнього в умовах формування засад сталого людського розвитку. Важливим аспектом при цьому є питання необхідності втручання держави у процес функціонування ринку праці, що неоднаково розглядається в межах різних течій світової економічної думки (табл. 1).

Так, протилежні думки висловлюють неокласики, які переконані в можливостях функціонування ринку праці на засадах саморегулювання (для прикладу, А. Пігу у своїй праці «Теорія безробіття» переконував, що загальне зменшення заробітної плати може виступити стимулом зайнятості [16]), та кейнсіанці, котрі є прихильниками державного регулювання зайнятості (у своїй фінансовій доктрині Дж. Кейнс акцентував увагу на тому, що вирішення завдань, пов'язаних із зайнятістю населення, покладається на державний бюджет і фінансову політику загалом [14]). Разом з із тим, позитивним кроком у розвитку теорії зайнятості є зосередження уваги на соціальних, духовних і психологічних чинниках (інституційно-соціологічна теорія, контрактна теорія зайнятості, концепція гнучкого ринку).

Забезпечення зайнятості працездатного населення є одним із пріоритетних напрямів політики кожної держави. З цієї метою розробляються нормативно-правові акти та комплекс заходів, що сприяють їх реалізації. У умовах формування засад сталого людського розвитку

важливим державним завданням є забезпечення людей працездатного віку можливістю обрати таку роботу, виконання якої сприяло б повноцінному розвитку, найповнішій реалізації їхнього потенціалу та приносило гідну винагороду за працю.

На превеликий жаль, у сучасних умовах розвитку України спостерігається низькі обсяги та рівень зайнятості. Так, чисельність зайнятого населення у I півріччі 2015 р. становила 16,4 млн осіб. Рівень зайнятості становив 56,5%, зокрема у міських поселеннях 57,3%, у сільській місцевості – 54,9%. Найвищий рівень зайнятості спостерігався у м. Києві (62,0%) та Дніпропетровській (61,7%) області, а найнижчий – у Донецькій (50,7%) і Тернопільській (51,4%) областях. Значною також є питома вага зайнятих у неформальному секторі економіки: кількість зайнятих там становила 4,3 млн, або 26,4% від загальної кількості зайнятого населення. Серед видів економічної діяльності найбільш поширеною неформальна зайнятість була в сільському, лісовому та рибному господарстві, в оптовій та роздрібній торгівлі, ремонті автомобільних засобів, а також у будівництві [3].

Загалом рівень безробіття залежить від стану економіки країни. Так, економічне зростання супроводжується збільшенням зайнятості, зменшенням безробіття, поліпшенням соціального захисту населення. Водночас слід враховувати, що останній за своїми функціями виконує допоміжну роль по відношенню до економічного розвитку. За таких умов уряди перебувають у стані постійного вибору між спрямуванням фінансових ресурсів на потреби економічного розвитку і зростаючих витрат на соціальний захист населення [8, с. 297].

Відомий американський економіст, професор Єльського університету А. Оукен у 1962 р. репрезентував результати свого дослідження стосовно існування емпіричної залежності між рівнем безробіття та темпами економічного зростання [15]. Загалом закон Оукена зображується в такому вигляді [11]:

$$U_t - U_t^* = \beta (Y_t - Y_t^*) + \square_t, \beta < 0, \quad (1)$$

де U_t – фактичний рівень безробіття; U_t^* – природний рівень безробіття; β – коефіцієнт Оукена; Y – фактичний обсяг виробництва; Y^* – потенційний обсяг виробництва; \square_t – випадкова змінна.

Зазначене рівняння, виведене автором на основі статистичних даних, означає, що якщо фактичний рівень безробіття перевищує його природний рівень на 1%, то на $\beta\%$ у країні відбувається зменшення ВВП. І навпаки, зменшення ВВП призводить до збільшення кількості безробітних осіб. Використавши ВВП Сполучених Штатів Америки, А. Оукен доводить, що рівень безробіття знижується (зростає) на 1% порівняно з природним рівнем безробіття, тоді як реальний обсяг виробництва зростає (знижується) приблизно на 3% упродовж року [6]. Таким чином, можна зробити висновок, що чим більше в країні зайнятих людей, тим більше зростає ВВП.

Проблему безробіття можна розглядати як в економічному, так і в соціальному контекстах. Якщо подивитися на це питання з економічного боку, безробіття можна вважати закономірним явищем, оскільки воно

Еволюція наукових підходів до дослідження ринку праці

Напрямок світової економічної думки та його представники	Загальнотеоретична характеристика підходу
<i>Неокласична школа</i> (Д. Гілдер, А. Лаффер, М. Фелд-стайн, Р. Холл, Дж. Перрі, А. Пігу, Р. Хоутрі)	В основі підходу лежить принцип саморегулювання ринку. Зasadничою ідеєю є класична теорія А. Сміта. Попит та пропозиція на ринку праці регулюється шляхом підвищення чи зниження заробітної плати. Якщо попит перевищує пропозицію, виникає безробіття, яке впливає на зниження цін та, відповідно, заробітної плати до встановлення рівноваги на ринку праці. А. Пігу обґрунтував тезу про те, що конкуренція на ринку праці є недосконалою та призводить до завищення заробітної плати, тобто підприємцю вигідніше заплатити високу заробітну плату висококваліфікованому спеціалісту, ніж утримувати кількох працівників з меншою заробітною платою
<i>Кейнсіанство</i> (Дж. М. Кейнс, Р. Гордон)	Підхід базується на принципі державного втручання в економіку. Ключові параметри зайнятості (рівень зайнятості та безробіття, попит на працю, рівень реальної заробітної плати) визначаються не пропозицією, а ефективним попитом. При цьому вимушене безробіття, спричинене браком ефективного попиту, можна ліквідувати шляхом бюджетного та кредитно-грошового регулювання
<i>Монетаризм</i> (М. Фрідмен, Ф. Махлуп, Л. Робінс, Е. Фелпс, Ф. Кейген, Д. Мейзельман, К. Бруннер, А. Мольцер)	Ідейною засадою підходу є твердження, що ринкова економіка є самонастроювальною системою, ціновий механізм якої сам визначає раціональний рівень зайнятості. Вважається, що грошовий вплив держави на сукупний попит призведе до інфляції. Розроблено концепцію природного рівня безробіття, яка дозволяє обґрунтувати мінімальний рівень безробіття, при якому протягом певного часу інфляція неможлива
<i>Інституційно-соціологічна школа</i> (Т. Веблен, Дж. Данлоп, Дж. Коммонс, Дж. Гелбрейт, Л. Ульман)	Провідна думка підходу полягає в тому, що проблеми зайнятості можна вирішити шляхом інституційних реформ, які визначають поведінку суб'єктів на ринку праці. Дисбаланси на ринку праці пояснюються соціальними, професійними, віковими й етнічними особливостями людини, а також відповідною диференціацією оплати праці
<i>Контрактна теорія зайнятості</i> (М. Бейлі, Д. Гордон, К. Азаріадіс)	Головною ідеєю є укладення довгострокового договору між працівником та підприємцем – «імплицитного контракту» (без юридичного оформлення). Його суть полягає в тому, що у кризовий для виробництва період заробітна плата не зменшується, а в період піднесення не збільшується. Таким чином вдається втримати кваліфікованих працівників та зменшити ризики ринку
<i>Концепція гнучкого ринку</i> (Р. Буає, Г. Стендінг)	Домінантною є необхідність дерегуляції ринку праці, тобто перехід до індивідуальних і нестандартних форм зайнятості (часткова зайнятість, неповний робочий тиждень, короткострокові контракти). Гнучкий ринок передбачає різноманітні форми взаємовідносин між державою, підприємцями, профспілками та працівниками, покликани забезпечити необхідні умови для вільного ринкового регулювання та вільного вибору альтернативних моделей розвитку, продиктованих природною економічною доцільністю

Джерело: систематизовано та побудовано автором за: [1; 2; 10; 14; 16; 17].

пов'язане з процесом нагромадження капіталу в умовах ринкової економіки, заснованої на приватній власності на засоби виробництва [7, с. 75]. Водночас, із соціального боку, безробіття, безумовно, є негативним явищем, оскільки воно призводить до загострення соціальних проблем і суспільної напруги. Людина, яка не має роботи та не вносить своєї частки в суспільний добробут, живе за рахунок державної допомоги. Тому безробіття є складною і суттєвою проблемою навіть для економічно розвинених країн.

Таким чином, безробіття входить у групу соціальних ризиків. Насамперед, це ризики, пов'язані з матеріальним забезпеченням людини у разі втрати роботи з причин, які від неї не залежать. Загалом, на наш погляд, доцільно виділити три групи чинників формування безробіття (рис. 1).

З огляду на зазначене, важливим напрямом реалізації державної політики зайнятості населення в Україні є соціальний захист громадян у разі настання безробіття. При цьому під соціальним захистом у разі настання без-

робіття необхідно розуміти комплекс заходів, що передбачений загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття та законодавством про зайнятість населення. До таких заходів належать матеріальне забезпечення та соціальні послуги.

Реалізація заходів соціального захисту громадян у разі настання безробіття здійснюється за допомогою механізму загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, який спрямований на: забезпечення макроекономічної стабільності (у період рецесії чи стагнації економіки страховими виплатами охоплюється значна частина безробітних, що передбачає наявність достатнього фінансового резерву для цих цілей); реструктуризацію національної економіки (в умовах високого рівня безробіття страхові виплати розглядаються як допомога для адаптації громадян до функціонування нової моделі економіки); досягнення цілей безпеки у соціальній сфері (основна увага приділяється боротьбі з бідністю, спричиненій безробіттям. При цьому можуть надаватися незначні пільги та здійснюватися невисокі виплати); відшкодування втрачено-

Соціальні чинники безробіття	• стан здоров'я, що не дозволяє здійснювати трудову діяльність; • невідповідність здобутої освіти вимогам ринку праці; • обмежені можливості кар'єрного зростання; зниження трудової активності
Економічні чинники безробіття	• загальний спад економіки; • структурні зрушення в економіці; • низький рівень заробітної плати; • скорочення чисельності працівників
Екологічні чинники безробіття	• звільнення за власним бажанням через шкідливі умови праці, зумовлені зовнішніми факторами (несприятливе екологічне середовище); • звільнення за власним бажанням через небезпечні умови праці, зумовлені внутрішніми факторами (шкідливе виробниче середовище)

Рис. 1. Основні чинники формування безробіття

Джерело: розроблено автором.

го доходу (допомога по безробіттю надається тим категоріям громадян, які з певних причин втратили роботу, але активно її шукають).

Принагідно зауважимо, що рекомендації стосовно страхування на випадок безробіття та надання допомоги безробітним були сформовані Генеральною конференцією Міжнародної організації праці ще у 1934 р. У них зазначалося, що в тих країнах, де відсутня система обов'язкового страхування на випадок безробіття, необхідно вживати заходів щодо її створення; у країнах, де функціонує як обов'язкове, так і добровільне страхування на випадок безробіття, потрібно створити додаткову систему надання допомоги тим особам, які вже вичерпали своє право на її отримання та тим, що не набули права на її отримання; усі системи надання відшкодувань чи допомоги безробітним мають поширюватися також на частково безробітних осіб [5]. Тобто питання реалізації права кожної людини на страхування на випадок безробіття визнані міжнародною спільнотою та повинні гарантуватися з боку держави. Тому основною метою системи соціального страхування на випадок безробіття є забезпечення державних гарантій працюючим громадянам і соціальний захист безробітних осіб, спрямований на підтримку мотиваційної складової праці, а також на пом'якшення негативних наслідків безробіття.

Пріоритетними завданнями системи соціального страхування на випадок безробіття є забезпечення державних гарантій працюючим громадянам; забезпечення диференційованих адресних виплат безробітним; підвищення стимулюючої ролі допомоги по безробіттю шляхом урахування таких критеріїв, як трудовий стаж та рівень заробітної плати. При цьому фінансовою основою функціонування системи соціального страхування на випадок безробіття є створення Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, виконавчою дирекцією якого виступає Державна служба зайнятості.

У рамках реформи, що проводиться в Україні, на базі Державної служби зайнятості заплановано створити Національне агентство зайнятості, котре також виконуватиме функції виконавчої дирекції Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. Планується, що у процесі своєї діяльності Національне агентство зайнятості буде використовувати новітні інформаційні технології, за допомогою яких буде сформовано єдину базу вакансій; застосовуватиме нові методи щодо працевлаштування молоді віком до 24 років та зайнятості людей, віком понад 45 років і, найголовніше, – забезпечить практичну реалізацію страхового принципу в питаннях, що стосуються виплати допомоги по безробіттю. На наш погляд, з метою визначення потреб ринку праці нова інституція повинна здійснювати ефективний моніторинг і прогнозування процесів, що відбуваються на ньому, враховувати всі макро- та мікроекономічні чинники впливу на зайнятість населення. Вона повинна ефективно виконувати поставлені завдання та активно реагувати і пристосовуватися до потреб кожної людини, яка звернулася за допомогою. Професійне навчання за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття має безпосередньо погоджуватися з працевдавцями та враховувати індивідуальні здібності людини. Адже держава може бути успішною тоді, коли здобута освіта та відповідна кваліфікація допоможуть людині реалізувати свій потенціал, а в результаті – забезпечити добробут нації.

Основним напрямом діяльності Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття є управління коштами загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Як видно з рис. 2, найбільшу частку (81,7%) у структурі видатків Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття складають матеріальне забезпечення та соціальні послуги.

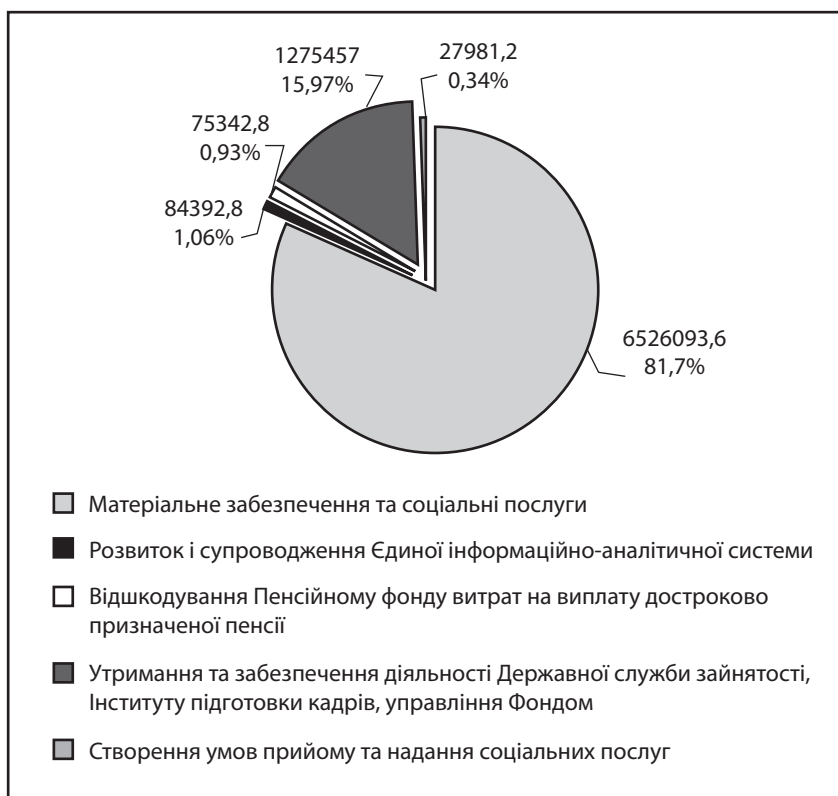

Рис. 2. Структура видатків бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття у 2015 р. (за оперативними даними), тис. грн

Джерело: побудовано автором на основі [4].

Основними заходами активної політики зайнятості у 2015 р. стали:

- ✦ професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації (виділено 203838,7 тис. грн, що склало 2,6% від загальних видатків Фонду);
- ✦ організація громадських робіт та інших робіт тимчасового характеру (виділено 67744,4 тис. грн, що склало 0,8% від загальних видатків Фонду);
- ✦ видача ваучерів для підвищення конкурентоспроможності деяких категорій громадян (виділено 17429,7 тис. грн, що склало 0,2% від загальних видатків Фонду);
- ✦ профорієнтація та її забезпечення (виділено 4510,2 тис. грн, що склало 0,06% від загальних видатків Фонду).

Водночас на допомогу по безробіттю було спрямовано 5794692,2 тис. грн (72,5% від загальних видатків Фонду), що свідчить про переважання заходів пасивної політики зайнятості населення в Україні. Тобто сьогодні значна частина офіційно зареєстрованих безробітних отримує від держави допомогу по безробіттю (станом на 1 жовтня 2015 р. – 317,9 тис. осіб), що не мотивує цих громадян до пошуку роботи, а роботодавців позбавляє стимулу створення нових робочих місць. Значні диспропорції у фінансуванні заходів активної та пасивної політики зайнятості демонструють неефективність витрачання державних коштів. Важливою проблемою є значний дефіцит бюджету Фонду. При запланованому обсязі доходів 5882411,5 тис. грн очікуване виконання на кінець 2015 р. складало 5622775,4 тис. грн. Питання дефіциту коштів постало гостро у зв'язку з недоотри-

манням 267203,6 тис. грн страхових внесків [4]. Серед факторів, які призвели до такої ситуації, – недосконалість і нестабільність податкового законодавства, тінізація та низький рівень заробітної плати, непрозорість механізму призначення страхових виплат.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що деформована структура вітчизняної економіки, низький рівень оплати праці та значна тіньова зайнятість негативно впливають на формування бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. З одного боку, це негативно позначається на політиці соціального захисту безробітних, а з іншого – стимулює до пошуку шляхів раціоналізації фінансових потоків Фонду.

На наш погляд, з метою оптимізації витрат Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, перш за все, необхідно прикладати зусилля щодо зменшення чисельності безробітних, які претендують на отримання матеріальної допомоги, а натомість посилити заходи, спрямовані на реалізацію активної політики зайнятості населення. При цьому важливим є врахування потреб ринку праці й індивідуальних властивостей людини. Основна частина коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття повинна спрямовуватися на створення умов для працездатних громадян знайти роботу, яка б відповідала їхнім здібностям і можливостям.

Роль держави полягає у формуванні ефективної системи стимулювання безробітних до самостійного працевлаштування (забезпечення рівних можливостей на ринку праці; гідна оплата праці; сприяння розвитку підприємницької діяльності; податкові пільги для підприємств, які беруть на роботу молодих фахівців без належного досвіду роботи). Основним критерієм фінансування заходів активної політики зайнятості населення повинно бути реальне зменшення кількості безробітних осіб. В іншому випадку – є підстави стверджувати, що кошти платників страхового внеску використовуються неефективно. Тому детальне обґрунтування раціоналізації структури бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття є перспективою наших майбутніх досліджень. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Веблен Т.** Теория праздного класса [Електронний ресурс] / Т. Веблен. – М. : Прогресс, 1984. – Режим доступу : <http://socioline.ru/pages/t-veblen-teoriya-prazdnogo-klassa>
- 2. Экономическая теория. Макроэкономика-1,2. Метэаэкономіка. Экономіка трансформацій : учебник / Под общ. ред. Г. П. Журавлевой. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и Ко», 2012. – 920 с.**
- 3. Основні тенденції на ринку праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=350794>**
- 4. Про фінансовий стан Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття та перспективи у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua/doccatalog/document?id=390408>**
- 5. Рекомендація щодо страхування на випадок безробіття та щодо надання допомоги безробітним [Електронний ресурс] / Міжнародна організація праці. – Режим доступу : http://www.ilo.org.ua/_layouts/WordViewer.aspx?id=/DocLib/**
- 6. Рігас Дж.** Емпіричні дослідження закону Оукена відносно економіки Греції / Дж. Рігас, Дж. Теодосіо, Н. Рігас, Дж. Блана // Журнал європейської економіки. – 2011. – Том 10. – № 1. – С. 15–33. – С. 16.
- 7. Рожко В. І.** Безробіття в Україні як показник соціального розвитку країни / В. І. Рожко // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Сер.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2013. – № 20. – С. 70–76. – С. 75.
- 8. Руженський М. М.** Теоретичні аспекти формування економічних основ соціального захисту населення в ринковій економіці / М. М. Руженський // Соціально-трудова відносина: теорія та практика. – 2014. – № 2 (8). – С. 294–298. – С. 297.
- 9. Садова У. Я.** Фінансове забезпечення збереження якості людського потенціалу України / У. Я. Садова, І. М. Степура // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2015. – Вип. 11. – Т. 2. – С. 3–9. – С. 5.
- 10. Смит А.** Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит / Пер. с англ. В. С. Афанасьев. – М. : Эксмо, 2007. – 960 с.
- 11. Ball, L.** Do Forecasters Believe in Okun's Law? An Assessment of Unemployment and Output Forecasts, 2014 [Electronic resource] / Laurence Ball, João Tovar Jalles, Prakash Loungani. – Mode of access : <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2014/wp1424.pdf>
- 12. Decent work agenda** [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/decent-work-agenda/lang-en/index.htm>
- 13. Human Development Report 2015. Work for Human Development** [Electronic resource]. – Mode of access : <http://report.hdr.undp.org/>
- 14. Keynes, J. M.** The General Theory of Employment, Interest and Money (1936) [Electronic resource] / John Maynard Keynes. – Mode of access : <https://www.marxists.org/reference/subject/economics/keynes/general-theory>
- 15. Knotek, E. S.** How Useful is Okun's Law? [Electronic resource] / Edward S. Knotek – Mode of access : <https://www.kansas-cityfed.org/publicat/econrev/pdf/4q07knotek.pdf>
- 16. Pigou, A. C.** The Theory of Unemployment / A. C. Pigou. – London : Macmillan and Co., Ltd., 1933.
- 17. Standing, G.** Unemployment and labor market flexibility / Guy Standing // The United Kingdom. Geneva, 1986. – 147 p.

REFERENCES

- Ball, L., Jalles, J. T., and Loungani, P. "Do Forecasters Believe in Okun's Law? An Assessment of Unemployment and Output Forecasts, 2014". <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2014/wp1424.pdf>
- "Decent work agenda". <http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/decent-work-agenda/lang-en/index.htm>
- Ekonomicheskaya teoriya. Makroekonomika-1, 2. Metaekonomika. Ekonomika transformatsiy* [Economic theory. Macro-1.2. Meta-economic. Economy transformation]. Moscow: Dashkov i Ko, 2012.
- "Human Development Report 2015. Work for Human Development". <http://report.hdr.undp.org/>
- Keynes, J. M. "The General Theory of Employment, Interest and Money". <https://www.marxists.org/reference/subject/economics/keynes/general-theory>
- Knotek, E. S. "How Useful is Okun's Law?". <https://www.kansas-cityfed.org/publicat/econrev/pdf/4q07knotek.pdf>
- "Osnovni tendentsii na rynku pratsi" [Major trends in the labor market]. <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=350794>
- "Pro finansovyi stan Fondu zahalnooboviazkovoho derzhavnoho sotsialnoho strakhuvannya Ukrainy na vypadok bezrobittia ta perspektyvy u 2016 rotsi" [On the financial position of the Fund compulsory state social insurance of Ukraine against unemployment and the prospects for 2016]. <http://www.dcz.gov.ua/doccatalog/document?id=390408>
- Pigou, A. C. *The Theory of Unemployment*. London: Macmillan and Co, Ltd., 1933.
- Rozhko, V. I. "Bezrobittia v Ukraini yak pokaznyk sotsialnoho rozvytku krainy" [Unemployment in Ukraine as an indicator of social development]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «KhPI». Seriya "Tekhnichniy prohres ta efektyvnist vyrobnytstva"*, no. 20 (2013): 70-76.
- Ruzhenskyi, M. M. "Teoretychni aspekty formuvannya ekonomichnykh osnov sotsialnoho zakhystu naselennia v rynkovii ekonomitsii" [Theoretical aspects of the economic foundations of social protection in a market economy]. *Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka*, no. 2 (8) (2014): 294-298.
- "Rekomendatsiia shchodo strakhuvannya na vypadok bezrobittia ta shchodo nadання dopomohy bezrobitnym" [Recommendation on unemployment insurance and to assist the unemployed]. http://www.ilo.org.ua/_layouts/WordViewer.aspx?id=/DocLib/
- Rihias, Dzh. et al. "Empyrychni doslidzhennia zakonu Oukena vidnosno ekonomiky Hretsii" [Empirical studies Okun's law regarding the Greek economy]. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky*, vol. 10, no. 1 (2011): 15-33.
- Smit, A. *Issledovaniye o prirode i prichinakh bogatstva narodov* [The Wealth of Nations]. Moscow: Eksmo, 2007.
- Sadova, U. Ya., and Stepura, I. M. "Finsanove zabezpechenia zberezhenia yakosti liudskoho potentsialu Ukrainy" [Financial support for the preservation of the quality of human potential of Ukraine]. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, vol. 2, no. 11 (2015): 3-9.
- Standing, G. *Unemployment and labor market flexibility*. The United Kingdom; Geneva, 1986.
- Veblen, T. "Teoriya prazdnogo klassa" [The Theory of the Leisure Class]. <http://socioline.ru/pages/t-veblen-teoriya-prazdnogo-klassa>